

Gres esmaltat (1957) d'Antoni Cumella

Fitxa

Pia Subias

FITXA TÈCNICA

Nom de l'objecte: gerro

Dimensions:

diàm. boca 6,5 cm

diàm. base 6 cm

diàm. màx. 13,2 cm

alt. màx. 32,5 cm

Tècnica: gres esmaltat

Signat, datat: Cumella/Serret/1957

Font d'ingrés: donació d'Antoni Cumella

Estat de conservació: bo

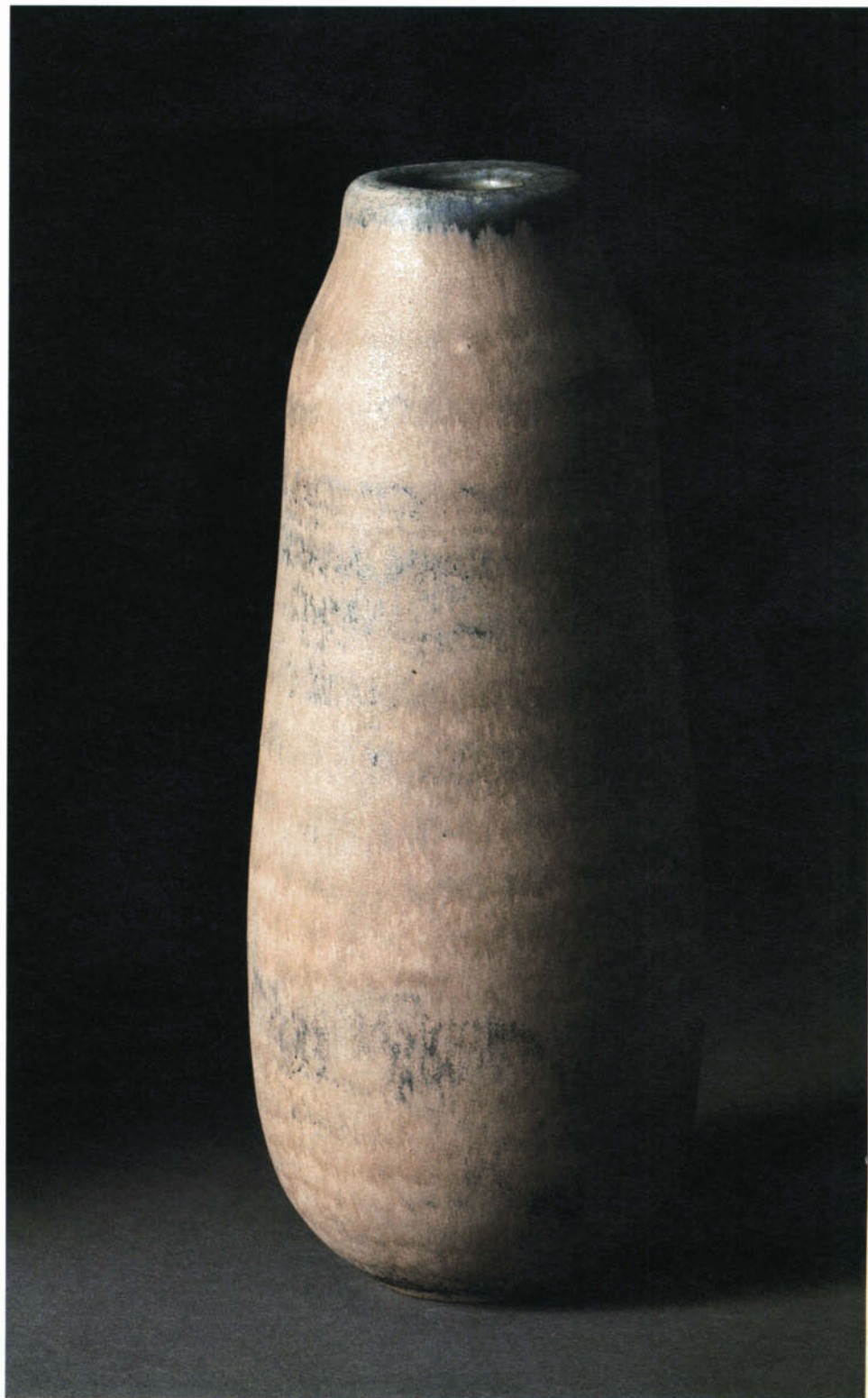
Museu de Granollers: Número d'inventari 642

Exposicions: "El Museu més gran de Catalunya", maig 1992-desembre 1995 (exposició itinerant); "Antoni Cumella" Museu de Granollers peces del segle XX, desembre 1995-abril 1996.

Bibliografia: Peces del segle XX. Fons del Museu 10, Museu de Granollers, juny - desembre 1989. "Antoni Cumella" Museu de Granollers peces del segle XX, desembre 1995-abril 1996.

Descripció

Gerro gairebé cilíndric que s'eixampla a mesura que s'abaixen els ulls de l'espectador. Vas de boca ampla, vora arrodonida i coll curt

que el ceramista ha dotat, d'una banda, d'una superfície mat i lleugerament granulada; d'altra banda, li ha donat una coberta amb un ampli ventall d'esmalts de tons rosats i coloracions verdoses, disposats transversalment respecte de l'eix vertical de la peça.

Es destaquen unes taques d'un verd gris profund superposades per transparències dels esmalts rosats.

Estudi

A l'edat de quinze anys, Antoni Cumella, fill predilecte de Granollers (1913-1985), elaborava les primeres peces de ceràmica i les primeres recerques sobre esmalts. Vint-i-nou anys més tard, el 1957, creava aquest objecte d'art que ens ocupa, exemple d'una etapa de reconeixement de la seva extensa obra vascular. Fou un any especialment enriquidor. El ceramista guanyà la medalla d'or de la Triennial de Milà per tercera vegada (la primera fou en 1936 i la segona en 1951, quan es guanyà el reconeixement internacional), exposà a Recklinghausen, Lausanne i Zurich; va conèixer els arquitectes Alberto Sartoris i Alfred Roth i el dibuixant il·lustrador Hans Fischer. En aquest mateix any, va organitzar i va promoure intensament el *I Premi de Pintura*, des del Museu de Granollers. Aquest premi es convo-cà anyalment fins al 1964 i oferia l'oportunitat d'ensenyar els corrents de l'art vigent arreu del món. Però, per a arribar a copsar millor la valoració de la seva creació, cal que retrocedim fins a la fi de la dècada dels anys vint.

Des de 1929, Cumella s'havia dedicat plenament a la ceràmica i havia creat les primeres peces de gres. Francesc Quer (Sabadell 1858-Lisboa 1933) havia estat el primer ceramista que esporàdicament — recordem que la seva trajectòria professional s'orientà sobretot cap a la ceràmica industrial — va treballar el gres i li atorgà la qualitat d'obra d'art d'extrema sensibilitat. Deixeble seu a l'Escola Superior dels Bells Oficis, en Josep Llorens Artigues (Barcelona, 1892-1980), va afaïçonar decisivament el gres tal com es feia a l'Extrem Orient. Amb ell, aquesta terra natural de cocció entorn dels 1.300°C va arribar a assolir una qualitat material que refusava la decoració entesa tradicionalment i que trobava la plenitud en la perfecció de la forma i en una investigació tècnica intensa. Aquest ideal de qualitat va fer que la ceràmica entrés en el món de l'avantguarda plàstica talment com les altres arts. Antoni Cumella reprengué aquesta posició.

L'any 1933 va fer públic el seu art amb la participació a l'*Exposició de Primavera, Saló de Barcelona*, a Montjuïc, esdeveniment que va repetir en 1934. L'ajuntament de la ciutat i la Junta de Museus compraren dues obres exposades. El Museu de Ceràmica de Barcelona guarda i ensenya, a la seva secció d'art contemporani, les dues peces d'aquells anys (gerro, 1932-1933, MCB 21.181, i el bol, 1932, MCB 21.184) i el Museu de Granollers conserva un gerro de gres esmaltat amb tons blaus clars de 1934 (MDG 645) i un segon gerro de gres esmaltat de gamma verdosa i tocs

de colors negre i blanc, de 1936, que segueix la manera de fer de les peces de les exposicions Primavera (MDG 6218). Fou precisament el mes de maig d'aquell any, 1936, quan Cumella va aplegar un conjunt de peces i va celebrar la seva primera exposició personal a la galeria Syra de Barcelona. El crític d'art Joan Sacs en va fer la presentació que recull el catàleg de la mostra. Cal remarcar la primera idea que Sacs defensa en el text: saber donar el lloc que escau, dins la història de l'art, a la ceràmica que anomena *de vitrina, de col·lecció*, és a dir, la *ceràmica d'art*. En la perfecció tècnica d'aquestes peces veiem el domini del treball de les terres i dels esmalts après a l'obra familiar de ger-reria industrial per a la construcció i a l'Escola del Treball de Barcelona. Tanmateix, Sacs li reconeix el fet de ser autodidacte en la concepció i l'elaboració de la ceràmica com a obra d'art: *Admireu, si us plau, la pregona qualitat de les cobertes, dels vidrats i esmaltats, tan ben maridats amb les terres; la màgica bellesa dels colors, dels tons i de les superposicions i barreges; la riquesa de qualitats grates a la vista tant com al tacte; la convivència dels gruixos de les peces pel que fa a llurs mides i a la condició de les cobertes; la coordinació d'aquestes amb les terres, etc*¹. Són paraules que continuaran vigents durant tota la seva producció posterior.

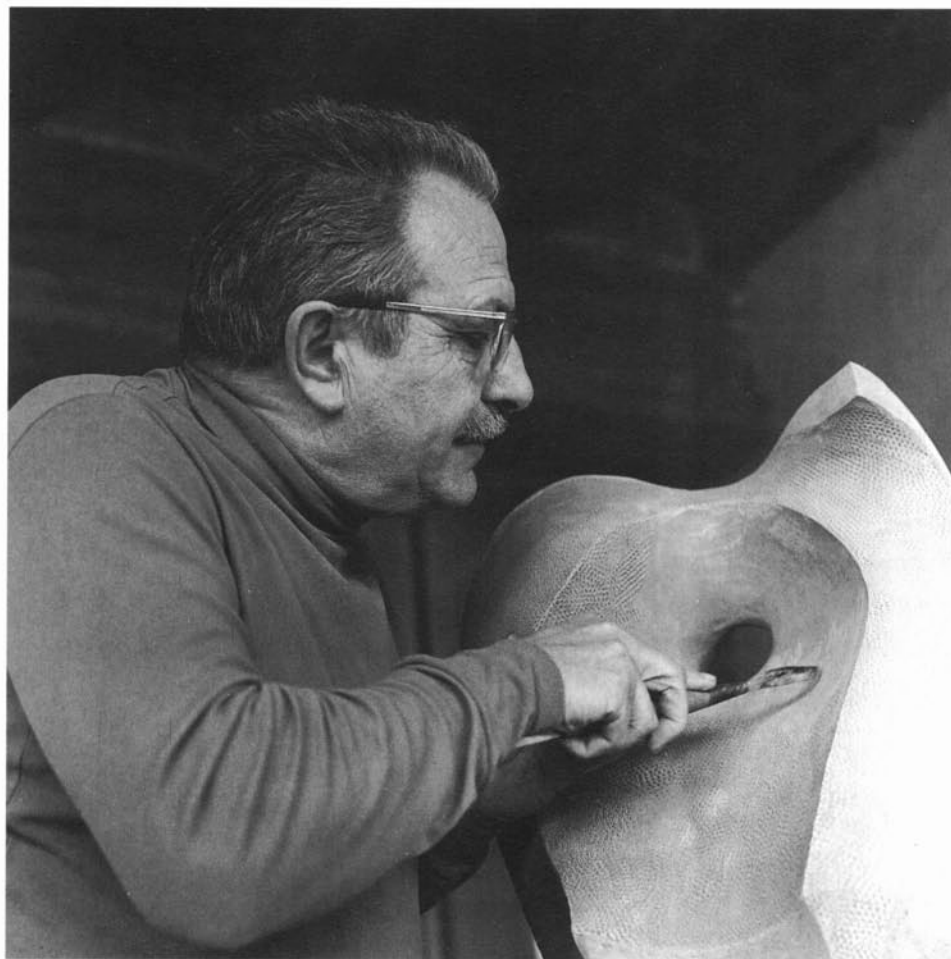
Però Cumella no es va resignar a la tasca rigorosa de donar qualitat a les seves matèries i perfecció a les seves formes, sinó que, com reflexiona Cirici, *va tenir un aspecte gairebé profètic quan, amb el grafisme, el tacte i les tonalitats de les seves*

1 Joan Sacs, text de presentació de l'exposició de la galeria Syra, Barcelona, maig de 1936.

pastes presagià el regne de les textures, propi de l'informalisme amb una dècada d'anticipació². El vas que analitzem palesa aquestes paraules i, a més, ens parla del conjunt de l'obra del seu autor³. Les formes que aquesta matèria revesteix es tanquen en una gramàtica voluntàriament elemental i s'acosten a les formes del nostre neolític, o a les de la llarga tradició coreana, xinesa i japonesa, que són les que corresponen a la seva tecnologia de pastes vitrificades a alta temperatura. L'exigència purista ha tendit a suprimir les minúcies. Ni colls amb motllures, ni peus ni nanses. Cap accident. Cap afegitó. Només allò essencial⁴.

Aquesta meditació del ceramista va comportar una commoció profunda en l'ordre de la plàstica de les peces eixides de la mà i del torn. Sartoris, amic i arquitecte de nacionalitat suïssa, comenta que la natura i la terra esdevenen espills on s'emirallen els volums d'escala sempre humana. La ceràmica representa un dels elements de la nostra arquitectura interior i exterior; i afegeix que *totes les formes d'aquest creador inesgotable convergeixen cap a ritmes eminentment harmoniosos, emparentats amb la més pura de les architectures⁵.*

Els anys cinquanta van ser molt satisfactoris, Cumella celebrà nombroses exposicions arreu i va fer coneixença i amistat amb escultors i pintors, alhora que col·laborà amb els arquitectes del Grup R (Martorell, Bohigas, Moragas, Pratsmarsó, Subias, Sostres...), amb Tous i Fargas, amb López-Iñigo, Subias i

Antoni Cumella treballant al seu taller. Foto: Toni Cumella (1983).

Giráldez, amb Busquets, etc. A més, des de 1954 era professor de ceràmica a l'Escola del Treball i participà en diverses exposicions. Aquell mateix any, el Museu de Granollers celebrà una mostra homenatge. Una vegada més palesà la seva intervenció directa en l'art contemporani quan va organitzar a Granollers la *Setmana d'Art Modern*, amb obres de Miró, Picasso, Torres-Garcia, Braque, entre altres, que conclouia amb una conferència de J.E. Cirlot sobre Schönberg, amb il·lustracions musicals, i quan, en 1958, participà

en la *Semana de Arte Abstracto* a Madrid, amb el grup El Paso.

Hem centrat l'estudi en els anys cinquanta i hem analitzat el camí recorregut fins a arribar-hi, encara que la seva trajectòria s'estén fins a la seva mort, ara fa deu anys. Abans, però, en reconeixement a la seva tasca creadora, havia rebut, l'any 1982, la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya i havia estat guardonat amb la Medalla d'Or del FAD.

² Alexandre Cirici, *Un estudi sobre l'obra de Cumella*, text de presentació de l'exposició *Cumella*, galeria Dau al Set, 1974.

³ Josep Corredor Matheos, text de presentació de l'exposició *Antoni Cumella*, galeria Dau al Set, Barcelona, 1988.

⁴ Alexandre Cirici, op. cit.

⁵ Albert Sartoris, *Forma y materia exactas de Antonio Cumella, Papeles de Son Armadans*, Madrid, Palma de Mallorca, setembre de 1958, tom X, núm. XXX, pàg. 261.